

Vít'azné práce – „KOVÁČOVA BYSTRICA 2019“

POÉZIA - I. kategória (5. 6. 7. ročník ZŠ):

1. miesto: **Ema Jeleňová, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná 9, Stará Ľubovňa**

Kabát

Prikrývka, ktorú si každý deň
dávam na seba.
Skrývam pod ňou svoje myšlienky.
Každá nitka – jedno písmenko.
Spolu tvoria rozprávku.
Zohrieva.

Stojí pri mne

Dievčatko.
Citlivé.
Vymýšľavé.
Na nohách černicové balerínky.
V tričku a krátkej sukni,
ktorá má štyri farby.
Ako ročné obdobia.
Myslím si, že tak vyzerá môj anjel,
ktorého síce nevidím,
ale viem, že vždy stojí pri mne.

Premenlivá

Sedím pod gaštanom
a zrazu mi na hlavu
padla jeseň.
Obzerám si ju.
Je farebná ako moje čarbanice
na výkresoch z detstva.
Každú chvíľu sa jej mení nálada.
Ako mamine,
keď sa jej nepodarí koláč.

huby

sú tajomné
nikdy sa nedajú
ľahko nájsť
pripomínajú mi čas s babkou
raz do roka spolu
objavujeme súkromný les
hlúbik pre istotu
necháme v zemi
aby sme nikdy nezmizli

Lili

vybrala som si ju
lebo
má na chvostíku trojuholník
vyzerá ako šarkan
má uši ako zajac
hnedo-čiernu srst' ako moje vlasy
ňufáčik ako ružový tulipán
a je dlhá ako pravítko
jednoducho dokonalá

daždívý deň

keď z mrakov padajú
kvapky
spomeniem si na to
že to neprší
ale hrá pre mňa múza
počujem písťalku
husle
klavír
zasnívam sa
chcem byť jednou z nôt

POÉZIA - II. kategória (8. - 9. ročník ZŠ):

1. miesto: **Matúš Fazekas, ZŠ, Moskovská 2, Banská Bystrica**

METAMORFÓZY LÁSKY

Láska, ach láska, si ako páska,
chytíš a už nepustíš, nikdy si to neodpustíš.

Ľudí, ktorých si chytila je kopa,
ale ľudia, čo sa ľúbia, sú vzácní ako ropa.
Myslíš si, že sa nenamotáš a zrazu *ho-pa...*

Dvaja ľudia, čo sa ľúbia, to je krása,
môže on byť netvor a ona kráska.

Ak vieš, kde vedú k nej schody,
nebudú ťa bolieť nohy.

Aj ten, ktorý má na čele rohy,
vie sa kvôli nej zmeniť.

Len treba tomu veriť...

Aj keď je svet čierny ako noc,
s láskou si to nevšímaš moc.

Lebo ona pre teba svieti ako Polárka,
kvôli nej si sa všade ponáhlal.

A teraz si s ňou stále,

no predtým si mal na mále.

Teraz si kráľ, lebo máš kráľovnú...

Predstavuješ si rodinu a malú princeznú,
rodinu šťastnú.

Ale keď ste ako hieroglyfy v Egypte,
keď to stále nevidíte,

tak to nebude fungovať,

aj keď to bude stále pulzovať.

Keď neviete nájsť cestu ako Janko
a Marienka...

PÁDY ŽIVOTA

Boleť nie je o tom, či vydržíš stáť,
ale či dokážeš sa postaviť,
nie je o tom, koľko znesieš rán,
ale či dokážeš sa zotaviť.
Ide o to, kto všetko ťa porazil...

Môžeš padnúť miliónkrát,
môžeš pocítiť milión strát,
no nemôžeš prestať hrať,

Nikto vám nebude vravieť kam,
a ty ostaneš do konca sám.

Možno spôsobí mnoho rán,
ale je to skúška ohňom,

chce vedieť či vydržíš toľko.

Keď tú horu zdoláš, budeš víťaz,
keď tú horu zdoláš, môžeš výskať.

Ale iba keď budeš hrať, môžeš vyhrať...

Veď bez vetra sa nepohne ani list,
musíš mať zrak aj sluch ako rys.

Ale keď máš lásku, si šampión,
vtedy spolu žiarite ako lampión.

Keď to prijmeš do života ako anión,
život všetko vráti to...

Keď sa zamiluješ, je to ako lavína,
nič okrem nej nevnímaš,

iba jej a nikomu inému nedvíhaš.

Lebo ten, kto hľadá princeznú, nebozkáva
žaby,

a ten, kto je *svojhlavý*, nepočúva tie rady.
Je najkrajšie, keď sa majú dvaja ľudia tak
radi,

vtedy už neprežívajú zlé stavy.

Vtedy ich už nezastavia žiadne davy...

aj keď nevládzeš na nohách stáť.

Múdro hovoril Leonidas...

Radšej zomriem na nohách,
ako žiť na kolenách.

aj keď ti budú hádzať pod nohy polená,
ty budeš ten, ktorý má sekeru.

Ten, čo neodpustí žiadnu neveru.

Na susedovom dvore je zelenšia tráva,
je to tak, v živote sa to stáva,
bez pádov by si nezískal krídla,

bez boja by nebola výhra.
S pokorou by nebola pýcha...

Musíš padnúť na dno,
aby si sa mal od čoho odraziť.
Aj keď život často nohy podrazí,
nepočúva ľudské ohlasy,
znesie všetky tie svetské otrasy...

A potom ohlás všetkým,
že si to zvládol, že si pán,
po cestezobieral si veľa rán.
Teraz už letíš ako pelikán,
bojuješ dokedy nevyhráš.

Keď už nevládzeš, tak ešte pridaj,
tomu, čo príde, pokojne sa oddaj,
nie hned, ale raz áno,
veď po dlhej noci príde zas ráno.
Pridáš sa k najväčším kráľom...

Lesk tvojej koruny bude oslepovať,
predtým si sa plazil a teraz môžeš levitovať.
Vtedy si počúval, teraz môžeš rozkazovať,
vtedy si bol terčom, teraz môžeš
ochraňovať.
A je jedno aký si...

POÉZIA - III. kategória (SŠ):

1. miesto: Petra Polnišerová, Katolícke gymnázium Š. Moyses, Banská Bystrica

Čo sa s ňou stalo?

Čakala...nenávidiac čas!
Pre večnosť bola stvorená...
Dychtivou túžbou rásť
o Láске nevediac. Zomrela.

Nerozvážne zranila...mnohých!
Jej ticho tiež vydávalo zvuk...
Bála sa dotyku ľudských rúk
viac preto nedozvie sa o nich...

Rýchle cesty nie sú správne...
Bez „zákrut“ budeme si ďalekí.
Neviem, koho stretla na dne...
no Ty odpúšťaj a miluj. Naveky.

V maske

Smiechom občas zakrýval si tvár...
...my bežíme. Nieкто možno čaká.
Nemohol dobehnúť, čo tak miloval...
...slepec by to pripisoval k stratám.

On stále smiechom zakrýva si tvár...
...nedúfame. Nieкто možno sníva.
V mínuse bol, keď zratúval, čo mal...

...márnivec podľahol by – chvíľam.

Aj dnes smiechom zakrýva si tvár...
...my trpíme. Nieкто ľúbi – vari.
Naučil sa dávať. No častejšie bral...
A city? V úsmeve vytrvalo (tají)...

Čo nás láme?

Chvíle, v ktorých nevidel si ceny?
Šance, ktoré dostať si mohol?
Klamstvá, ktorým pridlho si veril?
Miesto, ktoré nazval si domov?

Všetky tie vekom pochované strachy?
Ľudia – tých súdil si podľa obalov?
Keď si neodišiel, ale chceš sa vrátiť?
Čo nikdy nedal si... tak ťa zobralo?

Výnimočnosť, akú v Tebe vidím...
No nenachádzam v sebe...
Láme nás cesta, stávame sa iní...
Úlomky lásky zostali. Celé.

PRÓZA - I. kategória (5. 6. 7. ročník ZŠ):

1. miesto: Matúš Dubjel, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná 9, Stará Ľubovňa

Operácia Ježiško

A už to rozbaľuje. Moja sestra chytá prvý darček, pre istotu som sa chcel nenápadne vypariť, ale mamin orlí zrak ma zazrel a bodavým pohľadom na mňa civel. Pokúsil som sa ho ignorovať a bez ďalšieho povšimnutia som sa vyparil. Vybehol som na povalu a pre pocit bezpečia som zabarikádoval dvere škatuľami.

Chvíľu nato sa nič nedialo, no asi po pätnástich minútach som začul prenikavo piskľavý hlas mladšej sestry Kiary. Moja mama ma okamžite vystopovala, niekedy som uvažoval, či moja mama nie je vyžla – a celkom sa aj podobajú:

- je chudá,
- má stopárske schopnosti
- a dokonalý čuch.

Ale späť k veci – mama vyrazila dvere na pôjd ako nejaký KILLER. Zúrivo sa ku mne rútila a keď bola asi päť krokov odo mňa, nahlas skríkla moje meno: „Juraj Rúske!!!“ Vždy som sa hanbil za svoje meno, ale teraz to vážne nebolo dôležité...

Asi tomu celkom nerozumieme, takže sa vrátíme na začiatok: ešte dozadu, eeešte dozadu, ešte trochu, nie, nie, nie to je už priveľa, asiii tu!

Takže je 19. decembra 2018, streda. Ja som, ako tu už bolo spomenuté, Juraj... No priezvisko radšej nespomeniem (veľmi sa za neho hanbím). Pristáhovali sme sa len prednedávnom, ale to nie je také podstatné. Podstatné je skôr to, čo sa stalo o 13.00 h poobede. Rodičia boli na škôlkarskom predstavení o zime, kde samozrejme hrala aj moja mladšia sestra Kiara (veď ako inak). Ja som ísť nechcel, lebo Kiara mi povedala, o čom to je. Nezáskalo si to u mňa žiaden záujem. A tak som ostal doma sám.

Doma som sa nudil. Len som chooodil a chooodil po dome. Prešiel som už celý dom, okrem spálne. Chvíľu som uvažoval a bojoval s pokušením – vojsť tam alebo nie? Rodičia nám zakazovali chodiť im do izby. Ale premohol som sa a dokázal som to. Sklamanie však prišlo skoro, lebo som nič nenašiel. Skleslý som sa oprel o skriňu.

Skriňou to zalomcovalo, posuvné dvere sa otvorili a ja som spadol rovno na niečo špicaté. „Aaaauuu!“ Zvíjajúc sa v bolesti som sa otočil, aby som sa pozrel, na čo som to spadol. Skoro som sa po... od prekvapenia! Bol to farebný, dokonale maskovaný, vianočný (povedal som už maskovaný?, to je fuk), proste, bol to darček. A kde je jeden darček, tam bude aj druhý, tretí a ôsmy (asi).

Bezhlavo som sa začal hrabať v zavesených bundách a mikinách a BINGO!, bola tam celá tajná skrýša plná vianočných darčiekov. Bez rozmyslu som ich začal rozbaľovať. Bol som priam zmyslov zbavený, rozbaľoval som jeden za druhým, ani som sa nepozeral na menovky. Rozbalil som všetky, až na jeden – ten bol najväčší a bolo na ňom moje meno. Pomaly som k nemu naťahoval ruku. Ale zrazu som začul praskavý zvuk extrémne preťaženej poličky visiacej nad bundami a darčekom. Polička zopakovala svoj varovný signál a s rachotom spadla na hromadu nechcene rozbalených darčiekov.

„Ó, kúúrniki!“ povedal som si. Snažil som sa to napraviť, ale bez úspechu. Poličku som napokon zdvihol naspäť, ale darčeky boli rozmliaždené, popučené, zničené – prestanem to radšej komentovať, ešte aj teraz som z toho nervózny. Všetko som upratal a aby som sa uistil, že to nezistia, zásuvné dvere skrine som zasekol zipsom z mojej bundy. No ani to mi nemôže zaistiť, že na nič neprídu.

O chvíľu prišli rodičia spolu s Kiarou – celí šťastní.

„Juraj, ako si sa mal?“ opýtala sa spokojne mama. Zrejme ju to až tak nezaujímalo, a tak som radšej neodpovedal.

„A najkrajšia bola tá mexická vlna,“ pripomenula Kiara, aby nestrácala pozornosť rodičov.

„Mňa skôr zavalilo mexické tsunami,“ zamrmal som si.

Ako na moje antiželanie, rodičia šli rovno do spálne. Musel som ujsť, a tak som povedal Kiare, že

idem von a nech to odkáže rodičom. Ona s tým problém nemala, zase mohla byť ich anjeličkami a zakázať mi to nemohla. Vonku som uvažoval, ako vyriešim svoj problém s darčekom, no na nič som neprišiel. Ale ako sa hovorí, alebo ako hovorí môj otec: „Dobré nápady prichádzajú náhodou.“

A prišli aj ku mne – KÚPIM NOVÉ! (Sporil som si síce na X-BOX, ale to je teraz fuk). Videl som všetky darčeky (teda až na jeden) a určite ich dokážem kúpiť všetky rovnaké. No nič, hneď zajtra sa pustím do nákupov. Ale nie, zajtra mám krúžok a pozajtra službu v nákupe potravín. Počkať – nákupné centrum je hneď vedľa obchodníka s potravinami. Rodičia darčeky určite kúpili tam – a tam ich kúpim aj ja.

Celú noc som nespal, ale uvažoval a spisoval som si veci, ktoré mám kúpiť. „Snáď to vyjde!“ v duchu som si napokon povedal a nervózne si ľahol do postele. Asi o minútu ma zobudila mama, že mi treba ísť do školy (zrejme som bol hore celú noc).

Nevyspatosť a zlá nálada sa prejavila aj v škole – podarilo sa mi doniesť poznámku. Krúžok ma nudil ešte viac, nevedel som sa dočkať zajtrajška (ale dočkal som sa). Vstal som asi o piatej, celý šťastný, že dnes uskutočním Operáciu JEŽIŠKO.

Po obede som schmatol tašku a asi sto eur – od oka. „Idem na nákup,“ ohlásil som. Samozrejme, že som aj šiel, ale na omnoho, omnoho, oomnooooo väčší ako bolo očakávané. Pri obchodíku s potravinami som zabočil doprava a vošiel som do prvého obchodu, ktorý som zbadal. Spokojne som si siahol do vrečka, kde mal byť zoznam bývalých darčiekov. No na podiv, vo vrecku nič nebolo.

„Óó, kúrniki!“ „Musím improvizovať. Začnem Kiarou.“ Neustále sa hrá s tými, podľa mňa, hrozne vyzerajúcimi barbinami, a tak som zašiel do hračkárstva. Všetky prečáčkované barbiny tam vyzerali na môj vkus otrasne.

Odrazu mi pohľad skĺzol na figúrku SPIDER-MANA. No proste SUPER. Neviem si predstaviť človeka, ktorý by mu dokázal odolať. Kúpil som jej ho.

„Nasledovať bude mama, ona rada tvorí, a preto som zahol k obchodu s domácimi a tvorivými potrebami. Onedlho som z neho vyšiel a v rukách som držal škatuľu s nápisom TVORIVÉ DIEĽNE (pre deti od 9 do 100 rokov). „Veď aj mama zapadá do tejto vekovej kategórie,“ spokojne som si povedal.

To, čo v tej skrini bolo pre otca, bola holiaca pena alebo maliarska pena? Holiacu penu sa mi nechcelo kupovať (bola drahá), a tak som sa zameral na tú maliarsku penu. Nikde som ju nevedel nájsť (zrejme ani neexistovala), a tak som mu kúpil vodové farby.

No a teraz ja – neviem, čo mi to kúpili rodičia, ale ja som si sporil na X-BOX. Bohužiaľ mi už naň nezvyšili peniaze, preto som sa uspokojil s vreckovým nožikom. S obrovskými nákladmi som sa ako-tak dostal do domu, vystupoval som po schodoch a asi v strede som sa zastavil: „Ó, kúrniki!“ Veď ja som nenakúpil potraviny.

Chcel som sa vrátiť, ale zdola šiel po schodoch otec a v izbe na konci chodby som zazrel mihnúť sa mamin tieň. A čo teraz? Nervózne som sa vrtel na mieste. Odrazu som zbadal záchranu. Pôjd! Rýchlo som priložil rebrík k malým dvierkam na strope. Bleskovo som vybehol a otvoril ich. Mama sa už blížila. V poslednej chvíli som zatvoril dvere. Zhora som len počul: „Zase niekto neodložil rebrík. To som tu jediná, ktorá má záujem o poriadok?“

Uf! Nezistila to! Ale moment – ako zleziem? To je zlé, zlé, ale že veľmi zlé. Po polhodine mi došlo, že musím skočiť. Tak dobre, idem na to: „Raz, dva, dva a pol, dva a trištvrté a tri.“ Skočil som. Dopadol som na 2 schody. Z jedného som sa pošmykol a hlavou narazil na zábradlie. Pred očami sa mi zatmelo. Neviem, po akej dobe som sa prebral. Stála nado mnou Kiara. No zbohom! Kiara sa mi musela pozrieť do tašiek a teraz bude vyzvedať. Ako som predpokladal, tak sa aj stalo. No takže už som mal aj komplica. Nie je to spoľahlivý komplic, ale zide sa. Ďalšie dva dni som bol strašne nervózny. A na Štedrý deň to bolo najhoršie. Pri štedrej večeri som jedol čo najpomalšie a Kiara tiež. Nech som zdržoval akokoľvek, k stromčeku sme sa dostali tak či tak.

A sme na začiatku, teda na konci – konečnom začiatku. A už to rozbaľuje – moja sestra dokonale simuluje prekvapenie aj napriek tomu, že vie, čo ju čaká. Rodičia sedia na gauči a voľačo si šepkajú. Odrazu som si na niečo spomenul. Dokelu! Mama! Jej darček nie je pod stromčekom. V spálni nemôže byť, rodičia by ho určite nezabudli. Takže je na pôjde – keď som skákal, musel tam ostať. Pre istotu som sa chcel vypariť, no mamin orlí zrak ma zazrel a bodavým pohľadom na mňa civel.

Kiara si to ale všimla a dokonale odvieďla pozornosť: „Mami, nejde mi rozbaľiť ten darček!“ Mama odvrátila zrak a ja som sa mohol bez ďalšieho povšimnutia vypariť. „Majstrovské,“ zašepkal som si (kto by povedal, že je v nej taký herecký talent). Vybehol som na

povalu a pre pocit bezpečia som zabarikádoval dvere škatuľami. Chvíľu sa nič nedialo a asi po troch minútach som začul prenikavý piskľavý hlas Kiary. Moja mama ma okamžite vystopovala a vyrazila dvere na pôjd (ja trdlo, veď tie škatule boli prázdne).

„Juraj Rúsky, čo to má znamenať?“

„Ó, prepáč, mami, tie darčeky...“

„Aké darčeky?“

„Teda nič, vôbec nič.“

„Juraj, aké darčeky?“ nedala sa mama.

Vysvitlo, že Kiara sa zľakla pavúka a mama si myslela, že to ja som ho tam nastražil. Takže som sa prezradil.

Zišli sme dole z pôjdu a tam na nás čakal otec s vypleštenými očami a v ruke zvieral vodové farby. „Takže to bola holiaca pena,“ vzdychol som si. Nasledovalo vyzvedanie. Šlo to zo mňa ako z chlpacej deky, no aj napriek tomu sa všetko dozvedeli.

„Ešteže som do tej skrine nedala to šteňa.“ Nahlas si vzdychla mama, no potom si uvedomila, čo povedala a rukou si zakryla ústa.

„Aké šteňa?“ Dvojhlasne sme sa spýtali s Kiarou. Mama ešte chvíľu na to bola ticho, no potom sa usmiala a povedala: „V suteréne vás čaká darček.“

Obaja sme sa rozbehli na dolné poschodie, otvorili dvere, zbehli po schodoch a zbadali sme tam maličké hebučké kľbko. „Zlatý retriever,“ ohlásil som nadšene. „Ako ho budeme volať?“

Operácia Ježiško mala napokon šťastný a ten najkrajší koniec. (A iba medzi nami – o zničených darčekomoch naši vedeli hneď v ten deň, ako sa to stalo, ale nechali ma povariť sa vo vlastnej horúcej kaši...)

PRÓZA - II. kategória (8. - 9. ročník ZŠ):

1. miesto: Kristína Antalová, Katolícke gymnázium Š. Moyses, Hurbanova 9, Banská Bystrica

ELLA

Kráčala som rýchlo. Srdce mi bilo ako zvon. V hlave som mala iba jednu myšlienku: *niečo sa stalo...* Pod nohami som cítila ostré hrany kamienkov, ktoré sa mi cez tenkú podrážku na balerínach zabárali do nôh. Ani to ma však neprinútilo spomaliť. Vytočila som Ellino číslo. Nič. Zase. Nervózne som kládla nohu pred nohu a snažila sa udržať si rovnakú rýchlosť. Bývali sme od seba totiž poriadny kus cesty. Nado mnou sa zaťahovali mračná a celé mesto zahalila tma. Začala som sa potiť. Aj keď sa už schyľovalo k lejaku, vonku bolo stále poriadne dusno. Opäť som skúšala vytáčať jej číslo. Nikto sa neozval... Snažila som sa normálne dýchať, ale v hlave som mala zmätok. Za tie roky, čo sa poznáme, nikdy nemeškala na naše stretnutia. Možno sa to zdá neuveriteľné, ale ona bola tá, čo vždy zdvihla telefón, hoc aj v noci! Keď som už videla strechu jej domu, zrýchlila som ešte viac. Položila som si tašku na zem a vytiahla z nej kľúče od domu. Otvorila som. Zdalo sa, že dom je prázdny.

„Haló, je tu niekto?“ nik sa však neozval. Rozhodla som sa, že sa pôjdem pozrieť na poschodie. Vždy sa mi páčil ich dom. Bol celkom obyčajný, ale veľmi pekne zladený. Prevládali tu čisté, jemné línie, doplnené elegantným nábytkom. Cítila som sa tam príjemne. Po strmom schodisku som kráčala do Ellinej izby. Pery sa mi triasli, nohy zamotávali a raz som zakopla. „Ella?“ strčila som hlavu do jej izby. Nikto sa neozýval, tak som vošla dnu. Po celej izbe sa niesla vôňa jej šampónu a teplá para, ktorá vychádzala z kúpeľne, nachádzajúcej sa za dverami po mojej ľavici. Vybrala som sa teda k dverám a ľahko na ne zaklopala: „Ella?“ Žiadna odpoveď, iba môj hlasný dych. „Ella? Si tam?“ zaklopala som, tentoraz silnejšie. „Haló? To nie je smiešne! Mali by sme sa porozprávať, Ella. Vylez odtiaľ!“ to už som búšila na dvere jedna radosť. Stlačila som kľučku, ktorá mi prekvapivo umožnila otvoriť dvere. Vošla som dovnútra, kde ma ovalil teplý vzduch. Naprázdno som otvorila ústa. Moje telo ostalo paralyzované, neschopné pohybu. Výkrik mi uviazol v krku. Vydesene som civela na úkaz predomnou. Ella ležala na podlahe a okolo hlavy obrovská machuľa. Krvavočervená machuľa. Sýtosť tej farby priťahovala moje oči ako

magnet. Snažila som sa prinútiť urobiť krok alebo aspoň hocičo iné, ale ja som tam iba stála. Vedela som to skôr ako sa moje nohy pohli a skôr ako som sa dostala k Elle, aby som nahmatala jej pulz. Cítila som to vo svojom vnútri. Tú krutú, odpornú pravdu. Ella je mŕtva. *Mŕtva, mŕtva, mŕtva...* Všetko sa zomlelo príliš rýchlo. Bolo to ako zlý sen. Plačúca mama, zvuk prichádzajúcej sanitky, ruky zdravotníka, ktoré ma od nej ťahali. Bolo ťažké na niečo sa sústrediť. Všetko bolo jedna veľká machuľa. Nevieam, ako som sa sem dostala, ale bola som tu. Doma a bez Elly. Navždy...

Prvá fáza: NIČ

Doslova a do písma. Nič. Bola som prázdna. Akoby som sa stále neprebrala z toho desivého sna. Stála som tam nad jej hrobom. Čierne šaty mi poletovali vo vetre. Pár pramienkov sa mi uvoľnilo z úhľadného drdola a pohladili moju kamennú tvár. Zdvihla som ruku a ráznym pohybom som nahnevane rozopla gumičku a rozpustila vlasy. Rozpustené vlasy sa Elle na mne vždy páčili najviac. Cítila som všetky tie skúmavé pohľady, ktoré ma posudzovali a ľutovali. Všetci veľmi dobre vedeli, že sme s Ellou boli nerozlučné kamarátky už od detstva. Každý sa snažil povedať niečo povzbudivé v zmysle: *bude to dobré*. Ich slová sa však iba stratili v pomyselných hradbách, ktoré som mala voči nim postavené. Všetci naokolo plakali a ja som si hovorila „Prečo neplačem aj ja?“ Z môjho oka nespadla ani jediná slza. Necítila som smútok, necítila som už vôbec nič. To, na čo som sa pozerala, bol iba nepodarený film a ja divák, ktorého dej nijako nezasiahol. Netúžila som nikoho počúvať. Chcela som sa iba navždy stratiť v ničote. Nič viac.

Druhá fáza: SAMOTA

Cítila som sa strašne sama. Mala som pocit, že neexistuje nikto, kto by tu bol pre mňa. Môj život bola zvláštna hra. Každý večer som zaspávala s pocitom bezmocnosti. Chýbali mi naše hodinové konverzácie. Náš spoločný pohľad na svet. Hodnoty. Sny. To, že ona bola jediný človek v mojom okolí, ktorý sa nesprával ako necitlivý teenager. Ktorý sa nehanbil správať ako dieťa, a pritom nebol detinský. Pozerala som sa na druhé deti a tajne im závidela, že nezostali sami. Mala som pocit, že ja už nikdy nedokážem byť takáto šťastná. Bolo mi jedno, že sa ma všetci snažia postaviť na nohy, že sú tu pri mne, ja som o ich pomoc nestála! Mohli ma snád chápať? Za mojím pohľadom bolo niečo, čo nikdy nemôžeš pochopiť. Stále som tomu nemohla uveriť. Nemohla som uveriť, že sa to stalo práve mojej Elle. Bolo to tak strašne nefér! Zatiaľ čo milión ľudí si každý deň zobralo život, ona oň neprávom prišla. Možno, keby som v ten deň prišla skôr... Možno by sa nešla sprchovať. Možno by sa nepošmykla. A možno by ma tu nenechala samú. Samú proti celému svetu. Možno...

Tretia fáza: PLAČ

Napokon to predsa len prišlo. Moje emócie sa vrátili. Slzy skutočne obmyli moju spráchnivenú dušu. Toto zistenie bolo pre mňa veľmi oslobodzujúce a odvtedy som plakala snád asi každý deň. Nedalo sa to zastaviť. Ignorovala som reči, že plač je len pre slabochov. Z hrdla mi vyšiel priškrtený vzlyk. A potom ďalší a ďalší a ďalší. A o chvíľu som mala tričko celé mokré. Nehanbila som sa.

„Teraz je ten správny čas,“ povedala som si a prešla na druhú stranu izby. Tam som mala odloženú škatuľku s motívom baletiek. Mám ju snád celé roky, darovala mi ju Ella. Vždy sa na mňa rada pozerala, keď som tancovala. Obdivovala, akú mám v sebe vášeň. V krabičke som mala odložený aj list. Začala som v tichosti čítať: „Vždy, keď sa už budeš chcieť vzdať, prečítaj si toto. A zapamätaj si jednu vec. Aj keď budeš mať v živote pocit, že všetci ľudia idú proti tebe, choď vždy vlastnou cestou a nezabudni, kto si. Nikdy nenechaj zlo doby zabiť krásu tvojho vnútra. Láska prerazí všetky múry.“ Ak som doteraz plakala, teraz mi z očí pršal vodopád. Nevieam presne povedať, čo sa so mnou v ten deň stalo, ale myslím si, že vtedy som si veľa uvedomila. Ktovie, či mi tie slzy tak prečistili myseľ, ale zrazu som ju mala priesračne čistú. Ťažko povedať, no jedno som vedela: Tu sa to skončiť nemôže, musím ísť ďalej. To, že som sama, bol mylný pocit. Kvôli mojim rodičom, ktorí mali o mňa strach. Kvôli sebe, pretože ľutovať sa vie každý. A aj kvôli Elle. Ona by to určite nevzdala. Ona by sa postavila na vlastné nohy, aj keby to bolo ťažké. Hlavne kvôli nej. Ved' práve o tom život je, či nie?

Štvrtá fáza: Hľadanie útechy v umení

Zdá sa, že písať o svojich pocitoch je omnoho jednoduchšie ako o nich hovoriť. Keď som

mala chvíľu, že som sa chcela pobrať za Ellou, jednoducho som zobrala pero do ruky a písala, až kým to neprešlo. Ten papier mi bol bližší ako ktokoľvek. Viete prečo? Lebo ma nesúdil, nepozoroval, neskúmal moje chyby, iba mi „rozumel“. Bolo jednoduché písať o tom, ako mi Ella chýba. Verše sa zo mňa len tak sypali. Srdce som mala rozbité na milión kúskov a práve umenie bolo to zázračné lepidlo, ktoré mi ho pomáhalo zlepíť. Nezáležalo na tom, či som sa liečila strácajúc sa vo veršoch básne alebo v tónoch klavírnej hudby. Umenie bola len jedna z vecí, čo som mala s Ellou spoločné. Bola som na dne a ono ma z toho dna svojou krásou vynieslo až kamsi do nebies. Aj dnes som vzala pero do ruky a písala o tebe, Ella. O tom, akú cenu si vždy mala v mojich očiach. O tom, ako som ťa nikdy nechcela stratiť. O tebe. A vieš čo, Ella? Bola by som radšej, keby som mohla písať o nás.

Piata fáza: Zbohom

Je dobré snažiť sa za každú cenu zabudnúť na minulosť? Vytesniť ju z prítomnosti a tváriť sa akoby tu nikdy nebola? Stojím pri Ellinom hrobe a som nahnevaná. Ľudia, ktorí ma mali podporiť, chceli, aby som zabudla. Zabudla na Ellu! Boli sme od malička spolu takmer každý deň. Prežívali sme spolu všetko, čo život prináša. Z egoistického JA sa stalo MY. Vedela som, že môžem mať aj tisíc kamarátov, srdce môže patriť iba jednému. Sedím na lavičke a v rukách držím kvety. Ruže. Tie mala Ella najradšej. Detailne si ich prezerám. Ruže, ale aj s trňami. Už-už som ich chcela odstrihnúť, aby ma neporanili, ale... prečo by som to robila? Prečo by som mala meniť niečo, čo je pre ruže prirodzené? Je to akoby niekto utrhol kúsok zo mňa a zahodil. Milujem ruže a milujem ich s trňami. A PRESNE TAKÝ AKO RUŽE JE AJ ŽIVOT! JE KRÁSNY, ALE OBČAS NÁS PORIADNE POPICHÁ!

PRÓZA - III. kategória:

- 1. miesto: Žofia Kružliaková, Katolícke gymnázium Š. Moyses, Hurbanova 9,
Banská Bystrica**

Stromy

od Maud

2019

Veľakrát, keď pozerám v noci na hviezdy, premýšľam nad tým, ako je možné, že sa ľudia cítia takí veľkí. Veľkosť ľudského ega siaha do nebies, mnohokrát do nekonečna a realita ich schopností či skutkov je žalostne nízka. Aký veľký sa cítil nemecký pán so smiešnymi fúzmi pod nosom? Aký mal asi zo seba pocit, keď jeho slová hýbali svetom a rúcali ho ako domino? No aké úbohé to celé vlastne bolo...

Ľudia sú zvláštni. Keď sedia, šomrú, že ich bolí zadok. Keď stoja, závidia tým, ktorí sedia. Nevedia, čo chcú. Úprimne, ja tiež neviem. Ľudia ma pletú. Koho by však nie? Aj ja pletiem ich. Pletieme sa spoločne.

Raz mi otec povedal, že stromy majú v sebe obrovskú energiu. Dlho som potom chodila do lesa a objímala stromy v nádeji, že budú fungovať ako káva. Povedala by som, že ľudská psychika je silnejšia ako zákony prírody a občas to tak bolo. Už som s tým však prestala. Pochopila som, že nemôžem míňať čas na takéto veci.

Keby ste len vedeli, ako veľmi klamem.

1. 2

Všetko to začalo v jedno jarné ráno. Lúče slnka opisovali každý kút, na ktorý dosiahli, ovíjali sa mi okolo prstov natiahnutej ruky. Žmúrila som do prekrásneho dňa.

Možno keby som v tej chvíli vedela, že spadne, nežmúrila by som tak odhodlane.

Jemný vetrík mi zahanbene nafukoval bodkovanú sukňu. Farebné bodky sa naň láskavo usmievali a podávali si s ním malé rúčky. Láska medzi vetrom a každou mojou sukňou bola špeciálna a výnimočná. Tak ako to medzi vetrom a šatami býva. Milujú sa a nenávidia zároveň. Tak ako mnohí ľudia.

Látka mojich šiat ma nepríjemne škriabala. Premýšľala som, prečo ľudia vyrábajú látky, ktoré sú druhým nepríjemné. Veľa premýšľam nad ľuďmi. Mamu to vždy hnevalo. V dnešný deň ale nemala dosť času na to, aby sa stihla nado mnou rozčuľovať. Nezazneli nijaké poburujúce slová, nijaké šomranie, nijaký krik. Aspoň nie od nej. Nestihla som načerpať dosť energie do nového dňa, keď ju zo mňa všetku odobral pád.

Obrovský rachot.
Mama pod schodmi.
Hlas ženy na druhej strane imaginárneho kábla.
Hluk.
Ľudia.
Nepříjemný pach chorôb, uzdravenia a smrti.
Obrovská sestra uprostred bielej chodby.
Utešujúce slová.

Slová. V tej chvíli boli celkom zbytočné. Slová o uzdravení, snahe pomôcť, o lekároch a nemocniciach... Pripadali mi vzdialené a blízke zároveň. Leteli ku mne a farba klamstva z nich kvapkala do priepasti medzi mnou a sestričkou.

Ľudia majú pocit, že slovami veci napravia. Že slová vyplnia tú prázdnotu vo vnútri. Že slovami nahradia niečo, čo sme stratili.

Mamu operovali. Tak dlho, že slnko, ktoré mi ráno hladilo tvár, sa mi teraz zvrchu posmievalo.

Hovorili, že je veľmi chorá.

Povedali, že nebude schopná starať sa o mňa.

Tvrdili, že mi nájdú novú mamu.

Opäť len slová. V tomto dni jediné, ktoré dospeli mysleli vážne.

2. 3

Pred nemocnicou rástli stromy. Vysoké duby. Mohutní ochrancovia chorých a bezbranných. Nemohla som tam neísť. Nemohla som ich neobjať. Stála som tam, dotýkala sa, obzerala si. Tváre naokolo boli uponáhľané, ale nie natoľko, aby na mňa nepozreli. Možno závideli. Možno pohrdali.

V nemocnici dlho nevedeli, čo so mnou.

Nízka žena s krátkymi rukami s kopou papierov.

„Tvoj strýko súhlasil, aby si u neho bývala. Odcestuješ zajtra ráno,“ usmievala sa. Jej úsmev sa mi vôbec nezdal žiarivý. Práve naopak. Tmavý a fádny. Falošný.

Otec mal brata žijúceho niekde v horách. Žil tam sám. Ako prst. Kto vie, či sa nenudil. Možno tiež chodil objímať stromy. Pravda je však taká, že keby naozaj objímal stromy, nebola by som pravidelne bez večere.

Chcela som vidieť mamu. Sestra, unavená a strhaná, ma vzala k nej. Spala. Na tvári mala pokojný výraz. Mamu som tak ešte nikdy nevidela.

Moja mama je príšerná matka. To, že som sa jej narodila, pokladala zo začiatku za zázrak a udalosť. Bola skvelá. S otcom ma milovali. Bola to obyčajná milujúca mama. Otec bol iný. On bol ten, ktorý robil všelijaké hlúposti. On bol ten, kto ma naučil skákať do mlák a loziť, kam sa dalo. On ma naučil objímať stromy a počúvať šuchot lístia. Keď otec zomrel, zmenila sa. Nepila ani ma nebila. Nikdy by som sa nemohla sťažovať. Len na mňa zabudla. Bola som ako princezná, kráľovná, cárovná, víla, čokoľvek chcete. V prázdnom dome. S mamou. Varila, prala, všetko ako predtým. Ale nestarala sa. Zmokla som? Zmokla. Prechladla som? Prechladla. Neprišla som načas domov? Neprišla.

Stisla som mame ruku. Bola studená, ale spotená. Pootvorila oči a usmiala sa. Jej úsmev pripomínal skôr posmešnú grimasu cirkusového klauna. Prebudení a zranení ľudia sa len ťažko budú usmievať ako filmové hviezdy.

„Mama,“ zašepkala som.

Ticho zavrčala. Počúva.

„Pôjdem k strýkovi do hôr. Postará sa o mňa,“ tvárila som sa celkom statočne.

Jemne mi stisla dlaň, ktorou som ju stále držala. Súhlasila.

Keď som večer vyšla z nemocnice, farby oblohy boli kadejaké. Na jednej strane tmavé, na druhej

ešte ružové. Pre mňa mal večer farbu výzvy.

4

Doma bolo tmavo a pochmúrne. Všetko sa mi zdalo opustené a smutné.

Žena s papiermi sedela v obývačke a čakala, kým prídem. Bola zvláštna. Cestou k nám neustále rozprávala. Hlúposti. O tom, čo včera videla v telke. O tom, aké topánky sa jej najnovšie páčia. O tom, že si musí kúpiť nový púder. Párkrát sa ma pokúsila zapojiť do rozhovoru, ale nepodarilo sa jej to. Nemala som náladu na rozhovor s čudnou ženou.

Balila som si veci. Nevedela som, ako dlho budem preč, koľko dní, týždňov... koľko časov.

Čas je pre mnohých informatívna vec. Údaj, ktorý vyčítam takmer zo všetkého, čo mi 21. storočie ponúka. Nesúhlasím s nimi. Čas nikto nespúta. Je neúprosný, tlačí nás dopredu ako buldozér. Občas má prestávku a stojí. Niekedy je prísny sudca a udelí nám zo seba len malý kúsok. Čas je však vo všeobecnosti veľmi štedrý. Dáva nám sám seba. Len tak. Lebo musí.

Žena ma odviezla na noc do sirotinca. Páchlo to tam ako strata a samota. Chodby, vychovávateľky, izby aj postele. Aj deti. Deti. Ich veľké úprimné oči a otázky všetkých typov vyslovené akoby šlo o najjednoduchšiu vec na svete. Žiadny takt. Žiadna etika. Žiadna pretváрка. Žiadne domýšľanie. Jedno malé dievča s vlasmi farby slamy prišlo ku mne a potiahlo ma za rukáv. Otázka v jej očiach preletela k mojim.

„Budem tu len dnes,“ poslala som jej odpoveď. Jej drobné ušká zmätene prijali odpoveď a spolu s ňou odbehli. V ten deň už so mnou nikto nehovoril.

Ľudia v domove. Mnohí sú tam preto, že musia a len málokto by chceli.

Dlho som nemohla spať. Pálili ma oči od spomienok, ktoré sa mi prehrávali na viečkach. Zle natočený film. Tak rada by som počula mamu nahlas chrápať vo vedľajšej izbe. Ako veľmi by som chcela cítiť zatuchnuté obliečky vo svojej posteli. Tak veľmi som túžila po rannom šomraní mojej mamy. Straty sú príšerné. Myslím, že najmä tie, kde stratení ľudia chrápu do ucha niekomu inému, nie vám.

3. 5

Pán sediaci pri okne bol vážny. Počas celej cesty nepovedal ani slovo, len sa pozdravil, keď som pristúpila. Starý gentleman. Chýbali mu len hodinky na retiazke, čo svojou tichou drinou kradnú času čas.

Žena vedľa neho. Slová, slová, slová. Sypala ich, akoby ich mala nazvyš. Nijaké ticho. Nijaké mlčanie. Jej slová cestovali spolu s nami. Slová sa odrážali od stien, od cestujúcich, od kufrov. Neprijímala som ich ja, neprijímal ich vážny starý pán. Slová prichádzali a odchádzali, neustále a rýchlo.

Bol tam jeden chytač slov. Tmavý muž vedľa mňa. Lapal slová ženy naproti, dychtil po nich, veril im.

Každé z nich s bázňou vzal do rúk, pohladil ho a uložil si do vrecka. Hltal jej slová, akoby boli prvé, ktoré počul.

Za oknom vlaku boli stromy. Vysoké aj nízke, zelené aj suché. Mestá, dediny, lúky, polia... Ľudia. Deti kývajúce vlaku, čo letel okolo. Chlapci, ktorým so sebou vzal čiapky. Muži, čo zapíjali starobu lacným pivom. Keď sme zastavili na mieste, ktoré mi opísala žena, čo ma vzala na

vlakovú stanicu, zobrala som si veci a poberala som sa preč.

„Dovidenia,“ takmer šeptom som sa lúčila.

Starý gentleman kývol hlavou. Žena s kufrom slov ich pár poslala mne a muž, ktorý jej slová zbieral ako boháč peniaze, mi venoval pohľad.

Na zastávke som vystúpila len ja. S kufrom v ruke som stála na nástupišti a hľadala strýka. Nebol tam. Vlastne, okrem mňa a pískajúceho výpravcu tam nebol nikto. Vlak odišiel. Odišla žena so slovami, vážny pán aj tmavý muž. Ostala som tam sama.

Vždy, keď som sa vracala domov, dúfala som, že ma bude mama čakať. Želala som si, aby ma objala. Želala som si, aby mi povedala, že som jej chýbala. Želala som si, aby ma doma čakal koláč, aby mi pomohla odniesť tašku, aby sa tešila, že som doma, aby... Nikdy nečakala. A nikdy čakať nebude.

4. 6

Neviem, koľko času prešlo, kým som čakala strýka. Sedela som na kufri a premýšľala. Keď som sa rozhodla, že nastúpim na najbližší vlak domov, začula som zvuk motora. Náhlivo som vstala a vzala kufor do ruky. Obrovské auto zavrčalo a rozvírilo prach na ceste. Zastavilo. Čakala som, že strýko vystúpi. Nevystúpil. Zatrúbil. Nastúpila som do auta.

„Ahoj,“ zmohla som sa na pozdrav. Strýko si ma premeral. Ticho.

„Koľko máš rokov?“ Jeho prísna otázka do mňa vrazila ako meteorit. Pritlačila ma k zemi a čakala.

„Sedemnášť,“ šepala som.

„Nemala by si byť mladšia?“

Neodpovedala som. Strýko naštartoval a vyrazil. Počas cesty som si obzerala krajinu okolo. Dolu pod zastávkou bola rieka a pri nej veľká dedina. My so strýkom sme šli opačným smerom, medzi stromy. Do lesa. Hukot motora sa rozliehal do krajiny naokolo. Rušil spiacu a pasúcu sa zvieratá, rušil život prírody.

Môj strýko. Otcov brat. Takmer si ho z detstva nepamätám. S otcom boli najlepší priatelia. Potom mu pri nehode zomrela manželka aj dcéra. Vtedy zomrel aj môj otec.

Hovorí sa, že na rodinu sa môžete vždy spoľahnúť, že bude pri vás stáť v dobrom aj v zlom. Môj strýko nemal také šťastie. Po nehode sa moja mama zmenila a ja som bola len dieťa. Nemal nikoho. Odsťahoval sa do hôr. Nikdy som už o ňom nepočula. A teraz som bola s ním. Sledovala som jeho zostarnutú a unavenú tvár. Oči, ktoré si už roky neželali pozerieť, uši, čo nechceli počuť. Smútok v každom záhybe jeho tváre.

Cesta, auto, strýko, les. A odrazu dom.

5. 7

Raz dávno som si uvedomila, že rozmaznaných ľudí spoznáte podľa toho, ako reagujú na ubytovanie. Čím viac sťažností, tým rozmaznanejší človek.

Keď som bola malá, často som si predstavovala, že bývame s mamou v krajšom dome, že nám počas veľkého lejaku nezateká strecha, že máme plastové okná a že keď zakúrime, tak sa to teplo v dome udrží. Časom som si uvedomila, že vedro či deka navyše vyriešia problém a zároveň posilnia človeka.

„Vystúp,“ zazneli slová, ktoré vzápätí ťažko padli na zem.

Strach a zvedavosť ma vyhodili z auta. Prudko do mňa strčili.

Namiesto toho, aby sme so strýkom vošli do domu hlavnými dverami, sme ho obišli. Zo zadnej strany domu boli ďalšie dvere. Strýko stlačil hrdzavú kľučku a potlačil. Dvere sa s veľkým krikom otvorili. Hlavou mi naznačil, aby som vošla dnu.

Moje kroky, šepkajúc spolu so mnou, vošli dnu. Vo vnútri bola tma. Rukou som šmátrala po stene pri dverách, ale nevedela som nájsť vypínač.

„Uhni,“ zamrmlal strýko a dlhou rukou sa načiahol za vypínačom, ktorý bol vysoko nad miestom, kde som hľadala.

Bola to maličká miestnosť. Na jednej strane boli dlhé police od podlahy až po strop. Boli plné náradia, plechoviek od farby a starých pokazených vecí. Na opačnej strane bolo maličké okienko, ktoré však bolo prekryté doskami, a tak dnu nevnikalo takmer nijaké svetlo. Medzi oknom a policami bol matrac, na ktorom bola položená plachta, deka a vankúš.

Zmätene som sa rozhliadala po miestnosti. Otázka, ktorá visela vo vzduchu, začala znieť trápne. Pomrvila som sa.

„Ak premiestniš veci na policiach, môžeš si tam dať svoje veci. Večera je presne o šiestej, nemeškaj.“

Pozrela som sa na neho. Večera? Slnko ledva začalo putovať a on hovorí o večeri. Uvedomila som si nepríjemný pocit hladu a zamračila som sa. Strýko si odkašľal. „Doobeda chodím do práce, vtedy si rob, čo chceš. Poobede mi budeš pomáhať, s čím bude treba.“ Otočil sa a začal sa poberať preč. Všetky moje komentáre a otázky zamrzli a ostali stáť pri mne. Zavreté dvere, ktoré po ňom ostali, sa na mňa posmešne uškíňali.

8

Ticho sme so strýkom večerali. Jedlo nebolo veľmi dobré, ale takmer som jeho chuť nevnímala. Bola som príliš hladná. Príliš prekvapená. Príliš vystrašená. Celé poobedie sme pracovali v záhrade. Boleli ma ruky aj nohy. Tisíc vytrhnutých rastliniek, ktoré rástli, kde nemali. Sto drepov, keď som zo zeme dvíhala vedro plné buriny.

Keď som si vybaľovala veci, uvedomila som si, že mi strýko nepovedal nič o škole. Mala som strach a taktiež som mala pocit, že každá moja otázka či pripomienka môže zbúrať kartový domček strýkových nervov.

„Strýko?“ oslovenie sa ticho kĺzalo po stole až k nemu.

Zdvihol ku mne zrak. „Čo chceš, dievča? Nechutí ti? Iné nebude.“

Sklonila som hlavu. „Nie, o to nejde.“ Nádych. Výdych. „Kam budem chodiť do školy?“ Otázku som zo seba zhodila ako batoh s tehlami.

„Do školy?“ prekvapene sa spýtal.

„Áno. Mám sedemnášť. Stále chodím do školy.“

Neodpovedal. Ruky skryté pod stolom sa mi triasli. Triaslo sa, čo som povedala. Triasol sa vzduch v kuchyni. Strach chodil okolo a všetkým hrkal. Posmieval sa mi. Ticho medzi nami rušil tikot kuchynských hodín. Pomrvila som sa.

Strýko sa zamračil. Odsunul tanier a vstal. „Umy riad.“

Nič iné. Nijaká odpoveď.

Neviem, či bol strýko niekedy prívitejší, alebo je takýto od nešťastia. Jeho dcéra bola odo mňa o dva roky staršia. Zomrela, keď mala desať. Mala som zomrieť aj ja. Aj moja mama. Zázrakom sme to prežili. Boli sme spolu na výlete. Ja, moji rodičia, sesternica a teta. Cestou domov sme sa veľa rozprávali, smiali a spievali spolu s rádiom. Hudba bola príliš nahlas. Môj ocko bol príliš nesústredený. A kamión bol príliš veľký.

Hluk, krik, náraz, bolesť. Smrť. Len tak odrazu. V istom momente máte všetko a o pár sekúnd nemáte nič.

Ľudia sú si sami sebou príliš istí. Príliš namyslení, príliš pohrdaví. Príliš odsudzujú, príliš premýšľajú nad vecami, pri ktorých myslieť nie je potrebné ani dobré.

Horúci deň sa mi vtedy smial do očí. Bolesť bola všade. Bolesť bola všetko. Smrť bola vo vzduchu. Dýchala som ju, lebo keď ľudia potrebujú dýchať, nadýchnu sa čohokoľvek.

Len hluk, krik, náraz, bolesť... a smrť. Smrť. Môjho ocka. Smrť. Mojej tety. Smrť. Mojej sesternice.

9

Zobudila som sa skoro ráno. Strýko stál vo dverách s rukou na kľučke a čakal, kým sa zobudím. „Vstávaj, dievča!“ Jeho mohutný hlas otriasol mnou, domom, lesom aj svetom.

Slnko, čo dnu vnikalo cez dvere, ma oslepovalo. Žmúrila som na strýka. „Čo sa deje?“ zachrapčala som.

„To ty si vravela, že chodíš do školy. O ôsmej máš prvú hodinu. Je štvrt' na sedem.“ Zabuchol za sebou dvere. Bolo to ako bodka za slávnostným prejavom.

Cesta do dediny bola dlhá. Bolo to tam, kde som vystúpila z vlaku a zároveň tam, kde pracoval strýko.

Nevedela som, čo od novej školy čakať. Bola to výzva. Múr, o ktorom som si nebola istá, či nie je pre mňa príliš vysoký. No iná cesta nebola. Toto je jeden z tých prípadov, keď treba ísť hlavou proti múru. Veľkému, hlučnému a dvadsaťštyričlennému.

Človek by čakal, že to bude ako vo filme. Že ma strýko pred odchodom do školy vystíska, že vojdem do triedy s učiteľkou a že všetkých budem zaujímať. V skutočnosti len zastal pred školou a netrpezlivo vyčkával, kým vystúpim. Učiteľka o mne ešte nevedela, lebo jej to nestihla

sekretárka oznámiť. A spolužiaci boli príliš zamestnaní novými fotkami na Instagrame. Ľudia pozerajú príliš veľa filmov a potom od života čakajú veci, ktoré nie sú reálne...

V mojej novej triede bol párný počet žiakov a nijaká lavica navyše. Keďže o mne triedna učiteľka nevedela, počas prvej hodiny som sedela za poslednými lavicami na koberci. Niekoľko hodín samoty so spoločnosťou. Je zvláštny pocit byť medzi ľuďmi, a zároveň sa cítiť sám. Je to horšie ako byť len sám. Napriek tomu, že som lakomá a svoje slová nerozdávam, som sa cítila neprijatá, keď si odo mňa počas dňa nikto žiadne slovo nepýtal.

Keď som bola malá, na základnej škole, do triedy prišlo nové dievča. Zaujímala takmer všetkých. Nie preto, že by bola pekná. Nie preto, že bola nová. Nie zo slušnosti, nie z trápneho pocitu. Všetkých zaujímala jej farba. Bola tmavá. Bola iná. A bola odsudzovaná. Smiech a radosť padli. Nie na kolená. Neprosili, nežiadali. Smiali sa a tešili v novom šate. Ako posmech a škodoradosť.

6. 10

Ráno. Škola. Obed. Práca. Večera. Spánok. Ráno. Škola. Obed. Práca. Večera. Spánok. Ráno. Škola. Obed ...

A dni mi už začínali splyvať. Niektoré boli rýchle, niektoré boli pomalé. Mala som pocit, že veľmi výnimočne je víkend. V niektoré dni som si uchmatla chvíľu pre seba a prechádzala som sa. Po lesoch, po lúkach, po cestách. Veľakrát som našla strom, na ktorý som vyliezla a sledovala som západ slnka aj napriek tomu, že som vedela, že zmeškám večeru a spať pôjdem hladná.

Veľakrát som našla strom, ktorý bol taký nádherný, taký obrovský a taký majestátny, že som nemohla len prejsť okolo a nedotknúť sa ho. Nedotknúť. Neobjať. Nečerpať.

Strýko sa na mňa vždy hneval, lebo som mala šaty od živice, od lístia a od hlíny. Hneval sa stále kratšie a stále menej. Jeho hnev sa postupne menil z burácajúceho na nezbedný. Jedným kútikom sa hneval a druhým sa usmieval.

Viala za mnou sukňa a vlasy. Slnko mi kývalo pomedzi stromy, rukami sa predieralo pomedzi konáre. Moje nohy sa predbiehali. Bežala som. Les po daždi. Čerstvý vzduch. Sloboda. Dobešla som domov pár minút pred šiestou. Potichu som otvorila dvere. Poobzerala som sa. Len ja. Každý môj krok zašepkal. Bola som takmer v kúpeľni.

„Dievča, myslíš si, že nepočujem?“

Zvesila som plecيا. „Nemeškám.“

„Takmer áno,“ hneval sa strýko. Hneval sa tak, ako posledné dni. Jeden kútik sa mu dvíhal.

„Takmer nestačí,“ uškrnula som sa na neho. Vyslúžila som si za to zamračený pohľad. Na okamih som sa zľakla, ale keď si strýko dal opäť pred tvár noviny, videla som, ako sa mu trasú ruky. Smial sa.

Odvaha mi šepka do ucha a stisla mi dlaň. „Chcela by som kvetinový záhon,“ povedala som rozhodne.

Strýko odložil noviny a vstal. „Je šesť hodín. Pod' jest'.“

Pozerala som sa, ako odchádza.

„Ja...“ šepala som, „ja som vravela, že by som chcela kvetinový záhon.“

Strýko zastal. V izbe zavládlo ticho. Vzduch hustol, až som nevládala dýchať. Otočil sa ku mne. Jeho pohľad pálił a jeho zamračená tvár ma pribila na miesto.

„Nie.“

„Prečo?“ Otázka zo mňa vyletela bez dovolenia.

„Prečo?“ takmer skríkol. „Toto je môj dom, dievča, môj dom. Môj dom, moja záhrada, môj dvor. Moje. Všetko je tu moje.“

„Ja nie,“ zamračila som sa.

„Myslíš, že ťa tu chcem? Keby som mohol, vyhodím ťa na ulicu. Lezieš mi na nervy, dievča.“

Odpor. Hnev. Zrada. A sklamanie. Naozaj som si myslela, že ma má rád? Naozaj som si myslela, že je rád, že tu som? Ľudia si často nevedomujú, čo hovoria. Často tvrdia, že nemilujú, a pritom by darovali srdce. Často niekoho oklamú a potom to ľutujú. Aj môj strýko.

7. 11

Ospalé slnko mi pomedzi stromy nepríjemne svietilo do očí, no bolo to lepšie, ako sa pozerat' na strýka. Sklamanie zo seba a z neho ma tlačilo do sedadla. Pozerala som sa z okna, no nevidela som. Počúvala som rádio, no nepočula som. Nerozprávali sme sa. Od predchádzajúceho večera. Ja som bola zranená a on si z toho asi nič nerobil. Jednal so mnou ako vždy, len jeho nezbedný hnev niekam odletel a nahradil ho opäť ten starý, mrzutý a obrovský.

Deň sa mi zdal nekonečný. Ubehlo tak veľa času a toľko slov čakalo na postrčenie. Toľko smiechu zostarło a nevládalo sa smiat'.

Ranné ospalé slnko. Obedné odvážne. Poobedňajšie príjemné. A potom ďalší deň, nasledujúci deň a ten po ňom. Neustále mi v ušiach hučalo to ťažké a dusivé ticho, ktoré si vzalo žezlo a korunu. Vládlo a zväčšovalo územie medzi dvoma srdcami.

Vracali sme sa domov. V aute, ako aj všade inde, kde sme spolu boli, panovalo ticho, ktoré mi zvonilo v ušiach. Keby som vtedy vedela, čo ma čaká, nemračila by som sa tak zodpovedne.

„Dievča,“ zamrmľal strýko, keď zastavil auto pre domom. Z vrečka na nohaviciach vytiahol tri papierové balíčky. „Kvety sa sem hodia.“ Položil mi semiačka na nohy a vystúpil.

Ticho prestalo zvonit'. Zmätene som pozerala na tie obáľočky. Kvety. Kúpil mi kvety! Môj strýko mi kúpil kvety! Na balíčky v mojich rukách začali padať kvapky. Slané, veľké a úprimné. Plakala som nad semiačkami. Nad mojou mamou. Nad tým, čo mi strýko povedal. Nad tým, že hviezdy vidno len v noci, že kvety v zime nerastú a že v lete nie je sneh. Plakala som. Po dlhom čase úprimne a dlho. A konečne to stáło za to. Slzy sa mi už nesmiali. Ďakovali, že môžu tiecť. Plakať nikdy nebolo a nikdy nebude zlé. Plač je krásny a veľkolepý. Vždy oprávnený a nikdy nie zbytočný.

8. 12

Kvety pred domom dosiahli vrchol svojej krásy. Nádherné a očarujúce. Jedným slovom kvetinové. Pár z nich si získalo môj špeciálny obdiv a vyslúžili si miesto v obývačke. Hladila som ich mäkučké lupeňové vlásky, dýchala ich vôňu a kochala sa ich krásnymi farbami. Kvety sa na mňa usmievali, pyšne a hrdo. Málokto si tak veľmi uvedomuje svoju nádheru ako kvety. V jazyku kvetov sú kvet a krása takmer synonymá. Krása je skutočne ako kvet. Rýchlo zvädne.

Môj úsmev vyrušilo zvonenie telefónu. Strýko odložil noviny a zdvihol. „Prosím... Áno, to som ja... Áno, je tu.“ Pozrel sa na mňa a potom na telefón. Opatrne som vzala slúchadlo do ruky. Bolo chladné a neprístupné. Vzdialené a nechápavé. Príliš zvedavé.

„Haló?“ povedala som.

„Ahoj, to som ja,“ ozvalo sa ticho v telefóne.

Mama.

„Ahoj, mami,“ zašepkala som. Slzy sa mi tlačili do očí. Odkedy som u strýka, neozvala sa. Týždne som nepočula jej hlas.

„Ako sa máš, dievčatko?“

„Dobre, mama. A ty? Je ti už dobre?“

Ticho.

„Je ti u strýka dobre? To som rada,“ povedala napokon. Znela spokojne.

„A je ti už lepšie?“ spýtala som sa znova.

„Vraj ma pustia už o pár dní, do domácej liečby.“

Zamračila som sa. „To nevaďí, mami,“ donútila som sa povedať. „Budem sa o teba starať.“

S mamou sme sa ešte chvíľu rozprávali. Dávno sa nám niečo také nestalo.

„Dáš mi ešte strýka?“ povedala mama na záver.

„Áno, mami,“ prikývla som, aj keď ma nemohla vidieť. „Mám ťa rada.“

Čakala som na odpoveď. Ticho. Naplnil ma strach, že neodpovie.

„Aj ja teba, dievčatko.“

Často si neuvedomujem, akú moc slová majú. Aké sú silné a ako vedia zachrániť či zničiť život. Bez slov sme bezbranní, opustení a slabí. Načo sú ľuďom zbrane? Slová sú omnoho mocnejšie.

9. 13

Školský rok si kúpil bielu vreckovku. Mával ňou v bielej rukavičke. Možno si ňou aj osušil mokré líca. Mne sušili mokré líca vlasy mojej mamy. Túlila som sa k nej, keď prišla. Vlak pískal a hučal a ja som stála s mamou na nástupišti. Ľudia chodili okolo. A nikto sa za tou troškou lásky neobzrel. Nikto. Ani raz.

Keď mama dotelefonovala so strýkom, povedal mi, že príde sem, že si spravíme spoločné prázdniny. Že budeme obe bývať u neho. Asi sa na moju mamu tešil, aj keď to nikdy nepovedal. Asi bol rád, že nebudeme mať na jedenie stále len cestoviny. A že bude doma konečne poriadok.

Cesta domov.

Uvedomila som si, že neviem, čo mame povedať. Že ten balíček slov, čo som starostlivo chystala, môžem vyhodiť, pretože ich mama nechce. Sú pre ňu zbytočné. Mama nie je človek, ktorý zbiera slová ako žena vo vlaku. Nie je ani tá, ktorá počúva ocka a chodí objímať stromy. Mama vždy vedela, čo robí a to, čo robievala, bolo múdre. Múdre. Rozumné.

Bolo.

Kvety pred domom si listovými ručičkami uhládzali lupienky. Boli nervózne z nového človeka. Hanblivo sa chichotali a nazerali spod farebnej ofiny. Mama sa na ne slabučko usmiala. Úsmev, ktorý by odfúklo malé dieťa sfukujúce sviečky. Jemný, ľahký, opatrný a slabý. Mama bola slabá. Veľmi slabá. Cítila som to. Takmer som ju niesla. Bola ako dieťa. Ľahučká, s tenučkými rukami, bledými lícami a smutnými očami.

Mama vedela, čo ja nie.

Rozdiel medzi polovičnou pravdou a celým klamstvom? Takmer žiadny. Obe majú krátke nohy. Každý lži raz dôjde dych. Ustato sa chytí okraja budovy, niečej ruky či kabátu, utrie si pot z čela a keď zdvihne zrak a poobzerá sa, či ju nevidno, zistí, že za ruku drží oklamaneho.

Klamári buď netrpia, alebo trpia stále. Klamár, ktorý klamstvá a podvody raňajkuje, obeduje aj večeria, líha si do nich a ráno miesto vypraných obliečok vdychuje zápach klamstiev, ktoré mu rastú pod jazykom, ten netrpí. Klamstvá ho tešia. Naplňajú. Unášajú z nudy. Zachraňujú z problémov.

Moja mama a môj strýko trpeli od momentu, ako mi povedali, že pár dní budeme bývať u strýka spolu.

Len pár dní.

10. 14

Slnko. Stromy. Mama.

Strýko zbalil svoj obrovský hnev do kufra, zamkol ho a vyložil na povalu. Na povalu sa však zmestí len jeden kufor, preto odtiaľ vzal smutný úsmev a smutné oči. Smútok mal ako závoj, chodil všade s ním. Vial za ním a uškŕňal sa. Chladnými prstami ma mrazil na krku. Málo sa smial. Už netriasol novinami. Bála som sa, ako tu budeme s mamou bývať obe, ale strýko nás ubytoval vo svojej spálni a sám spával na gauči.

„Dievča,“ prišiel za mnou v jeden deň. „Ber si veci z náradovne, idem prerábať.“

Strýko sa rozhodol prepojiť ju so zvyškom domu. Spraviť dvere dnu. Vraj kvôli návšteve. Vraj má rád svoju spáľňu. No smútok sa ho držal ako kliešť a ja som nevedela prečo.

Mama vedela.

Videla som to na nej. Nepozerala na strýka ako ja. Nechápavo, začudovane a skleslo. V jej očiach bolo pochopenie a povzbudenie. Odvaha.

Bol krásny slnečný deň, keď sa aj môj pohľad na strýka zmenil. Pochopila som. Mama plakala od bolesti a my sme sa len ticho prizerali. Učila ma štrikovať. Smiali sme sa, lebo som to stále robila zle. Strýko stál na stoličke a vymieňal žiarovku. Mama sa hojdala v hojdacom kresle. Vyzerala nádherne, ako ženy vo filmoch s hojdacími kreslami. Úsmev, uštrikovaný šál a hojdacie kreslo. Chýbala jej len šálka s horúcim čajom na stolíku vedľa alebo krb v pozadí. Nemala ani čaj, ani krb. Len sa odrazu zamračila. Myslela som si, že kvôli mne, že znova robím niečo zle.

Ale moja mama zomierala...

Tak som si priala robiť niečo zle, aby jej slzy tiekli kvôli mne. Aby netrpela. Aby bola zdravá. So

strýkom sme sa na to len pozerali. Mama hrozne chudla. A my sme sa len pozerali. Trávili sme s ňou každú voľnú chvíľu. A ticho sme sa pozerali, ako mizne. Každý deň. Dni utekali príliš rýchlo.

Smrť sa plazí. Tichučko, ale odhodlane. Skrýva sa, aby ste si ju nevšimli až do poslednej chvíle. A keď vie, že už jej neujdete, vyskočí z úkrytu a namieri si to rovno na vás. Nijaká biela vlajka. Nijaký beh, plač či krik nepomôže. Ak vás raz smrť dobehne, nikdy jej neujdete.

Ani moja mama neušla.

11. 15

Pre mnohých krásny augustový deň. Na oblohe nijaký mráčik. Bolo príšerné teplo. A moja mama ležala v posteli zakrytá paplónom aj dekou. So strýkom sme sedeli na posteli. Držala som ju za ruku a usmievala sa na ňu.

„Mami, bude to fajn. Som už skoro dospelá, postarám sa o seba, neboj sa...“ slzy som držala nakrátko. Teraz nijaké prechádzky.

„Dievčatko moje...“ zašepkala. Venovala jeden pohľad mne, potom jeden strýkovi.

Zhlboka sa nadýchla.

Zavrela oči.

A tichučko a so strachom sfúkla sviečku svojho života.

Nastalo ticho. Ticho, čo kričalo. Ticho, ktoré je ťažšie ako čokoľvek na svete. Mučivé a arogantné ticho.

Strýko odišiel.

Ja som pri nej sedela ešte dlho. Obzerala som si jej pokojnú tvár. Hladila som jej prepracované ruky, jej biele líca, jej šedinami pretkané vlasy.

Slzy, ktoré mi tiekli z očí. Rozbehli sa. Nepozerali na cestu. Len tiekli. Dlho, až som mala pocit, že nikdy neprestanú.

Vzlyky, čo sa mi drali z hrdla, boli ako výkriky raneného zvieraťa. Plakala som za mamou. Za jej odmeranosťou. Za tým, že bola doma, a zároveň nebola. Za mamou, ktorá mi polovicu môjho života nepovedala, že ma má rada. Plakala som za mojou mamou. Je jedno, aká mama to bola. Bola moja, nikoho iného. Žiadnu inú som nemala a ani mať nebudem. Keby nebola, nebola by som ja. Nebola by som taká, aká som.

„Mama, mám ťa rada,“ zašepkala som na rozlúčku.

Keď som vyšla z domu, zvečerievalo sa. Strýko stál na dvore. Ruku mal položenú na kmeni obrovského stromu, ktorý tam rástol a pozeral sa na oblohu. Vedela som, čo sa mu preháňa hlavou. Mame som povedala, že sa o seba postarám. Mám o pár týždňov osemnásť. Keby ma vyhodil, odídem. Ale nechcem odísť. Aj preto, že je moja jediná rodina. Postavila som sa vedľa neho. Ticho medzi nami približovalo naše srdcia.

„Odídeš hneď po narodeninách?“ opýtal sa.

„Chceš, aby som odišla?“

Bála som sa odpovede. Tak ľahko ma mohol už o chvíľu vyhodiť, zbaviť sa ma. Mať pokoj ako predtým.

Otočil sa ku mne. „Nie,“ zaznelo jediné slovo.

Búšilo mi srdce. Nechce, aby som odišla.

Strýko ma jednou rukou objal okolo pliec. „Mám ťa rád, dievčatko.“

KONIEC